

Geannoteerde agenda extra ingelaste Eurogroep 7 april 2020

Eurogroep - Inclusieve samenstelling

COVID-19: uitdagingen voor het economisch beleid

Op maandag 16 maart jl. heeft de Eurogroep uitgebreid gesproken over een gecoördineerde aanpak van de economische gevolgen en uitdagingen van de COVID-19 uitbraak.¹ Op basis daarvan is een Eurogroepverklaring overeengekomen.² In deze verklaring is weergegeven welke financieel-economische maatregelen lidstaten nemen en is aangekondigd dat lidstaten alle benodigde maatregelen zullen nemen om economische groei en werkgelegenheid te ondersteunen. Ook is in de verklaring van de Eurogroep opgenomen dat de Europese begrotingsregels zullen worden toegepast met de flexibiliteit die binnen de bestaande kaders beschikbaar is. Nederland heeft deze Europese maatregelen gesteund. Daarnaast heeft de Eurogroep de aangekondigde maatregelen van de Europese Commissie, de Europese Investeringsbank (EIB) en de Europese Centrale Bank (ECB) verwelkomd. Tenslotte heeft de Eurogroep destijds alle EU-instanties opgeroepen om verdere opties te ontwikkelen om de economische gevolgen van COVID-19 te mitigeren.

Tijdens de Eurogroep van 24 maart jl. is verder gesproken over een gecoördineerde aanpak van de economische gevolgen en uitdagingen van de COVID-19 uitbraak. Lidstaten hebben elkaar geïnformeerd over de ontwikkelingen in hun land en de maatregelen die zij nationaal hebben genomen. Nederland heeft op 17 maart jl. een groot pakket aan maatregelen aangekondigd om de economische gevolgen van COVID-19 te mitigeren en economische groei en werkgelegenheid te ondersteunen. Hierover bent u geïnformeerd middels de kabinetsbrief Noodpakket banen en economie.³ Ook alle andere landen stellen dergelijke noodpakketten op. Door het delen van nationale "best practices" kunnen lidstaten van elkaars ervaringen leren. Verder zijn de stappen die door de Europese instellingen zijn genomen verwelkomd. Ook Nederland heeft steun uitgesproken voor de stappen die de Europese instellingen hebben gezet en het belang uitgedragen van een gecoördineerde Europese aanpak van de economische gevolgen van de COVID-19 uitbraak. De Europese Commissie en het Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM) hebben nader toegelicht welke rol zij in het bestrijden van de crisis kunnen spelen. Het ESM heeft verschillende instrumenten tot zijn beschikking voor landen die in financiële problemen (dreigen te) komen.

De voorzitter van de Eurogroep, Mário Centeno, heeft n.a.v. de discussie in de Eurogroep op 24 maart jl. een brief gestuurd aan de voorzitter van de Europese Raad met zijn persoonlijke conclusies, ten behoeve van de videoconferentie van de regeringsleiders op 26 maart jl.⁴

In de videoconferentie van de leden van de Europese Raad van 26 maart jl. is o.a. gesproken over maatregelen om de economische impact van de coronacrisis te mitigeren. Op basis van die

¹ https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2020Z05372&did=2020D11131

² <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/03/16/statement-on-covid-19-economic-policy-response/>

³ https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2020Z05237&did=2020D10884

⁴ <https://www.consilium.europa.eu/media/43059/letter-peg-to-pec-24032020.pdf>

bespreking is de Eurogroep uitgenodigd om binnen twee weken met voorstellen te komen waar de leden van de Europese Raad zich vervolgens over kunnen uitspreken.⁵ De verwachting is dat in de aankomende Eurogroep van 7 april a.s. met name gesproken zal worden over deze mogelijke voorstellen, met als doel om voorstellen aan de Europese Raad te kunnen presenteren.

Er zal waarschijnlijk worden gesproken over de mogelijke rol die het ESM kan vervullen. De heer Centeno gaf in zijn brief van 24 maart jl. aan dat er in de Eurogroep brede steun is om te onderzoeken op welke manier het ESM een rol kan spelen, middels bijvoorbeeld het gebruik van de kredietlijn tegen verscherpte voorwaarden (*Enhanced Conditions Credit Line, ECCL*), gericht op de huidige omstandigheden en binnen het bestaande raamwerk zoals vastgelegd in het ESM-verdrag. Daarbij wordt gedacht aan een envelop ter grootte van ongeveer 2% van het bruto binnenlands product (bbp) van de lidstaten. Nederland is van mening dat voor elk instrument passende voorwaarden in acht genomen dienen te worden. Vanzelfsprekend moeten landen nu eerst alle energie richten op het bestrijden van de COVID-19-crisis en de economische gevolgen ervan. Daarna is het van belang dat landen sterker uit deze crisis komen.

Ook zal in de Eurogroep waarschijnlijk gesproken worden over het Nederlandse voorstel voor een Coronafonds. Het doel van dit fonds is een tijdsgebonden en tijdelijke verstrekking van noodhulp in lidstaten en regio's voor bestrijding van het COVID-19 virus. Het fonds zou opgericht worden buiten het Meerjarig Financieel Kader (MFK) en gevuld worden met bilaterale bijdragen. Het gaat hierbij expliciet om giften, niet om leningen. Het voorstel gaat uit van een totale omvang van 10 of 20 miljard euro waarbij Nederland respectievelijk 0,6 en 1,2 miljard euro zou bijdragen. Nederland zou zelf geen gebruik maken van het fonds.

Verder zullen sommige lidstaten naar verwachting het belang van eurobonds benadrukken. Een groep van negen landen heeft naar de Voorzitter van de Europese Raad een brief gestuurd met een verzoek om gemeenschappelijke schulduitgifte. Nederland is geen voorstander van eurobonds. Het uitgangspunt van de Europese verdragen is dat landen verantwoordelijk zijn voor hun eigen begroting. Het samen uitgeven en/of garant staan voor overheidsschuld voor het structureel financieren van begrotingen en schulden past hier niet bij. Dergelijke eurobonds vormen ook geen oplossing voor het aanpakken van deze door een pandemie veroorzaakte crisis en pakt de structurele uitdagingen van lidstaten niet aan. U kunt het standpunt ten aanzien van eurobonds teruglezen in de kamerbrief over veilige activa uit februari jl.⁶ Voor de goede orde, dit betekent niet dat nooit van gezamenlijke schulduitgifte sprake is. Voor de monetaire unie geeft het ESM ten behoeve van het verstrekken van stabiliteitssteun door de lidstaten gegarandeerd schuld papier. Daarnaast bestaat binnen de volledige EU binnen het Verdrag betreffende de werking van de EU (VWEU) de mogelijkheid om in uitzonderlijke omstandigheden EU-lidstaten financiële bijstand te verlenen in de vorm van leningen. De middelen daarvoor kunnen via de uitgifte van EU-obligaties gemobiliseerd worden. Dit gebeurt ook af en toe, zoals op dit moment via het Europees Financieel

⁵ <https://www.consilium.europa.eu/media/43076/26-vc-euco-statement-en.pdf>

⁶ Kamerstukken 2019-2010, 21501-07 Nr. 1651

Stabilisatiemechanisme (EFSM) en een faciliteit voor betalingsbalanssteun voor landen die de euro niet hebben.

Wat betreft de EIB is het de verwachting dat in de Eurogroep gesproken zal worden over aanvullende maatregelen door de EIB-groep, bovenop het eerder aangekondigde steunprogramma met de Europese Commissie. Dit eerdere steunprogramma werd door de Eurogroep verwelkomd op 16 maart jl. en heeft als doel om 40 miljard euro te mobiliseren voor Europees mkb. De voorgestelde aanvullende maatregelen door de EIB-groep zullen gericht zijn op het verder ondersteunen van Europees mkb, bijvoorbeeld door middel van het verstrekken van garanties van de EIB-groep aan banken en financiële intermediairs. Nederland is positief over het vergroten van de inzet van de EIB. Hierbij is het voor Nederland belangrijk dat instrumenten vraaggestuurd zijn, snel ingezet kunnen worden en dat de instrumenten efficiënt en tijdelijk zijn. Over de daadwerkelijke besluitvorming aangaande de voorgestelde aanvullende maatregelen van de EIB en de gevolgen voor de Nederlandse begroting zal uw Kamer nader worden geïnformeerd.

In de Eurogroep zal mogelijk ook gesproken worden over voorstellen van de Europese Commissie, die betrekking hebben op de Europese begroting en het huidige Meerjarig Financieel Kader (MFK). De Europese Commissie presenteerde 2 april jl. een voorstel voor een Europees instrument voor tijdelijke steun om de werkloosheidsrisico's als gevolg van de COVID-19 uitbraak te verzachten (SURE).⁷ Deze financiële bijstand wordt verleend in de vorm van leningen van de Unie aan lidstaten. Ten behoeve van het verstrekken van deze steun kan de Europese Commissie namens de Unie middelen lenen op de internationale kapitaalmarkt; terugbetaling van deze leningen wordt gegarandeerd door de lidstaten, waardoor de Unie de middelen tegen lage kosten kan mobiliseren. Ook heeft de Europese Commissie op 2 april jl. een aantal voorstellen gedaan voor een verdere flexibilisering van de cohesiemiddelen waardoor middelen sneller en gericht kunnen worden ingezet (in aanvulling op het eerdere voorstel voor een *Corona Response Investment Initiative*), een versnelde financiering voor steun aan boeren en plattelandsontwikkeling en speciale COVID-19 maatregelen voor het Visserijfonds. Op 3 april jl. heeft de Europese Commissie een voorstel gedaan om het *Emergency Support Instrument (ESI)* voor een periode van 2 jaar opnieuw in werking te stellen, voor de bestrijding van de COVID-19-crisis. Dit instrument is in 2016 in het leven geroepen om middelen ter beschikking te stellen voor de vluchtelingencrisis in Griekenland en kan worden gebruikt voor elke crisis die humanitaire hulp vereist. Zo is de Europese Commissie van plan om met dit instrument voor 2,7 miljard euro uit de Europese begroting zaken te financieren die bijdragen aan de bestrijding van COVID-19 zoals het opzetten van veldhospitals, de aanschaf van medische voorraad en het transport van medisch materiaal en patiënten over de grens. Daarnaast hebben lidstaten de mogelijkheid om bilateraal extra bij te dragen aan het ESI. Ook wil de Europese Commissie via het *Union Civil Protection Mechanism* 300 miljoen euro beschikbaar stellen voor de aanschaf van bijvoorbeeld beschermend materiaal. In totaal stelt de Europese Commissie in een tweede aanvullende begroting voor 2020 (DAB2) een extra budget voor van 3,0 miljard euro dat wordt gefinancierd via de inzet van speciale instrumenten en marges.

⁷ COM(2020) 139 final. <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/NL/TXT/?qid=1585897074521&uri=COM:2020:139:FIN>

Een appreciatie van deze voorstellen, inclusief SURE, volgt zo spoedig mogelijk in een bredere kabinetsbrief over de voorstellen die de Europese Commissie recent heeft gedaan ter bestrijding van COVID-19.